

Functionele agrobiodiversiteit in het veld en op school

Beestjes tellen

De gaas- en zweefvlieg als biologische bestrijders in de akkerbouw. Boeren experimenteren ermee, onderzoekers meten resultaten. Studenten tellen de lieveheersbeestjes en zijn zowel sceptisch als verbaasd.

Coby Dekker-Van den Berg loopt over haar perceel met aardappels. Ze heeft het idee dat er minder luis in zit dan anders. Zou dat komen door die rand met bloemen die ze heeft ingezaaid? Of komt het door het weer? Ze besluit om een spuitbeurt over te slaan.

Twintig studenten struinen door dezelfde strook met bloemen. Ze leggen de ingegraven insectenvallen in schalen. “Wat een vies beest.” “Nee, dan moet je deze zien.” Langzaam maar zeker raken de schalen gevuld met insecten en daarmee gaat de afkeer haast vanzelf over in verwondering. De studenten vangen meer soorten insecten dan ze dachten.

Coby en de studenten houden zich bezig met FAB: functionele agrobiodiversiteit. Coby beroepshalve en de studenten om er van te leren. Het idee achter FAB is om het gebruik van insecticiden in de landbouw terug te dringen met behulp van natuurlijke vijanden. Deze vijanden, zoals de gaas- en zweefvlieg en het lieveheersbeestje, worden naar het gewas gelokt door geurige en kleurrijke bloemenmengsels langs de randen van de percelen. Coby doet nu twee jaar mee met het FAB-project in Flevoland. Dat doet ze vooral omdat ze zelf graag in een fijne leefomgeving woont en werkt. “En het geeft een positief beeld van de sector.”

CAH-student Martin Mourik komt voor het eerst in aanraking met FAB, hij is er wel nieuwsgierig naar. Zou het echt zoveel insecten aantrekken? Bij hem thuis op het veehouderijbedrijf wordt al vrij veel aan vogel- en slootkantenbeheer gedaan. “Dat doen we vanuit ons geloof, uit respect voor de dieren.”

Het kan ook anders

Olaf van Campen werkt bij DLV-Plant in Dronten, een onafhankelijk adviesbureau en onderzoekspartner voor de plantaardige sectoren. DLV verzorgde samen met Praktijkonderzoek Plant en Omgeving (PPO) de afgelopen twee jaar,

in opzicht van LTO Noord, de uitvoering van het FAB-project in Flevoland. Van Campen: "We deden al langer proeven en onderzoek en daaruit kwam naar voren dat je veel minder insecticiden nodig hebt. Maar dat waren proeven. We wilden dat nu ook in de praktijk uitproberen."

DLV-Plant en de CAH in Dronten huizen naast elkaar. Er is volop contact over en weer. Zo kwam van Campen in contact met de afdeling plantenteelt van de CAH. Michiel Drok is daar docent. "In het onderwijs landt het onderwerp biologische bestrijding in opengrondsteelten maar mondjesmaat. Er was wel eens een excursie naar PPO en we bekeken dan de FAB-resultaten uit de Hoekse Waard, maar eigenlijk besteedden we er niet veel aandacht aan." Het FAB-project in Flevoland zorgt ervoor dat het onderwerp alsnog zijn intrede doet in het onderwijs.

Samen met het Groenhorst College in Emmeloord startte de CAH het RIGO-project Vriend en Vijand. Doel is om lesmateriaal te ontwikkelen en om de leerlingen en studenten bewust te maken van de mogelijkheden die de natuur biedt bij de bestrijding van ziekten en plagen in de landbouw. Drok: "Voor ons is het belangrijk dat we de studenten opvoeden met het idee 'het kan ook anders'. We kunnen dat nu ook laten zien, plus: we kunnen het verhaal van de boer erbij vertellen. En dan komt het echt aan."

Insecten tellen

PPO en DLV verzorgden voor de scholen onder andere gastcolleges. Van Campen: "De reacties van de studenten varieerden

"In het onderwijs landt het onderwerp biologische bestrijding in opengrondsteelten maar mondjesmaat"

van heel enthousiast tot heel sceptisch. Maar doordat de leerlingen bedrijven hebben bezocht verdwijnen de vooroordelen." Drok beaamt dat: "De studenten vonden het in het begin maar niks. Ze zijn het niet gewend om echt om zich heen te kijken. Als een boer met een volle tank met gewasbeschermingsmiddelen

Er zitten meer verschillende insecten in de bloemstrook dan de studenten verwachten

op de trekker naar de planten kijkt en zich afvraagt of er nog wat op moet, dan kun je wel raden wat die doet."

De studenten uit Dronten hebben zelf twee keer waarnemingen in de bloemstroken verricht. Zo konden ze zien welke bloemengsels de meeste nuttige insecten trekt. Met die gegevens maakten ze een optimalisatieplan voor een bedrijf: wat voor mengsel past het beste

bij dit bedrijf? Martin: "Het leek er inderdaad op dat de strook die we inventariseerden meer insecten aantrok door de bloemen." Studenten zien dus met eigen ogen dat het effect heeft. En dat verandert hun blik.

In Emmeloord liet docent Hendrik Schouwenaar van het Groenhorst Col-

lege de mbo-leerlingen de deelnemende boeren interviewen: waarom doen ze mee? Wat zien ze als voor- en nadelen? Voor een andere opdracht inventariseerden de leerlingen een vierkante meter bloemenrand. Wat zit daar aan beestjes? Schouwenaar: "Zo leren ze de beestjes kennen en krijgen besef van wat er allemaal huist." Ook hij ziet verandering bij leerlingen. "De meeste leerlingen reageren in het begin nogal negatief als het om FAB gaat. Ze denken aan biologische boeren en daar moeten ze niet zoveel van hebben. Met dit project willen we meer begrip kweken. En dat is redelijk gelukt."

Geen eilandje

Het project opent dus de ogen van mbo- en hbo-studenten, de ondernemers van morgen. Belangrijk, ook voor DLV. Van Campen: "Wij hebben er belang bij dat de toekomstige ondernemers er nu al mee bezig zijn, er kennis van hebben."

“Voor ons is het belangrijk dat we de studenten opvoeden met het idee ‘het kan ook anders’”

DLV wil graag doorgaan met het project. Tot nu toe hebben ze 26 ondernemers bereikt in drie gebieden in Flevoland en is 38 km² akkerrand ingezaaid met bloemenmengsels. Het wachten is nu op de aanbesteding voor het meerjarige project Akkerranden Flevoland. Dit project gaat vijf jaar duren. Daar wil DLV graag bij betrokken zijn. Ze willen uitbreiding naar tachtig tot honderd km² akkerranden. En ook het onderwijs wil door. In september is Drok weer begonnen met het onderwerp. “Studenten hebben boerderijen bezocht, met de agrariër gepraat, insecten verzameld. In de lessen vragen we ons af: wat heb je nu

eigenlijk echt nodig aan bestrijdingsmiddelen?” En de twee opdrachten van Schouwenaar zijn nu een vast onderwerp in het onderdeel Gewasbescherming B. Maar voor Coby is het nog maar de vraag hoe lang het FAB-verhaal gaat duren. “De financiële vergoeding was eerst wel goed maar ze willen die nu afbouwen naar nul. Naar de mening van de geldschieters moeten de boeren hun vergoeding zelf verdienen door te besparen op het spuiten. Als dat gebeurt is het definitief over.” Ook Martin denkt er zo over. “Of het voor de boeren op de langere termijn stand houdt is nog maar de

vraag. Dan zijn er eerst harde cijfers nodig of het uit kan.”

Beiden zien het nut vooral in de uitstraling naar de sector. Beiden beseffen dat het bedrijf geen eilandje is en dat de andere groeperingen ook belangen hebben in het landschap. Dat is ook voor Drok een reden om aandacht aan FAB te besteden. “Studenten moeten zich realiseren dat mensen van buiten invloed hebben op het bedrijf, dat samenwerken onontkoombaar is. Ik zeg dan: zorg dat je weet wat je wilt.” □

Het lesmateriaal van Vriend en Vijand is te vinden op Livelink onder ‘landelijke samenwerkingsprojecten’.